

Terveysongelmista kärsivien ja vammaisten nuorten aktiivinen osallistaminen

Tiivistelmä

Johdanto

Eurofoundin tässä tutkimuksessa tarkastellaan terveysongelmista kärsivien ja vammaisten nuorten tilannetta 11 maassa (Alankomaissa, Espanjassa, Irlannissa, Portugalissa, Puolassa, Ranskassa, Saksassa, Slovakia, Suomessa, Tanskassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa) ja EU:n tasolla. Tutkimuksessa korostetaan aktiivisen osallistamispolitiikan arviointia kansallisella tasolla. Aktiivisella osallistamispolitiikalla pyritään yhdistämään kolmeen pilariin – riittävään toimeentuloon, osallistaviin työmarkkinoihin ja korkealaatuisiin palveluihin pääsyyn – liittyviä toimenpiteitä työmarkkinoilta kauimmas etäännyneiden henkilöiden hyväksi. Tutkimuksen päätavoitteena on tarkastella, miten toteutetulla politiikalla on onnistuttu saamaan terveysongelmista kärsivät ja vammaiset nuoret siirtymään toimeentulosta työelämään. Tässä yhteydessä analysoidaan 44 erilaista innovatiivista tapaustutkimusta, jotka käsittelevät hyviä käytäntöjä. Tarkoituksena on saada selville hankkeisiin liittyvien palvelujen tarjoajien ominaispiirteet, kokemus ja menestystekijät ja laatia päätelmät, joita voidaan soveltaa kaikkialla EU:ssa. Osa tapaustutkimuksista käsittelee mielenterveyttä, joka on kasvava ongelma tutkimuksen kohteina olleissa maissa. Erityistä huomiota kiinnitetään uudistuksista käytävään keskusteluun eri maissa.

Taustaa

Terveysongelmista kärsivillä ja vammaisilla nuorilla on EU:ssa vaikeuksia löytää työtä. Vähäiset tiedot, joita tämän ryhmän tilanteesta on saatavilla, osoittavat hyvin alhaista työllisyysastetta ja lisääntyvää työkyvyttömyyskorvausten tai muiden etuuksien käyttöä joko heti koulunkäynnin päätyttyä tai työelämän varhaisessa vaiheessa. Tämän ryhmän kokoa käsitteleviä tilastoja ei juuri ole käytettävissä. Työllisyystilastot eivät kerro nuorten terveydentilasta eivätkä terveyttä ja

vammaisuutta käsittelevät tilastot välitä paljoakaan tietoa nuorten työllisyystilanteesta.

EU:n monet toimenpiteet kohdistuvat terveysongelmista kärsiviin ja vammaisiin nuoriin, mutta tärkeintä on aktiivinen osallistaminen. Tällä ei kuitenkaan ole suurtakaan merkitystä näille nuorille, jollei se sisällä riittävää toimeentuloa, osallistavia työmarkkinoita, pääsyä korkealaatuisiin palveluihin sekä opetusta, koulutusta ja elinikäistä oppimista. Koulutuksella on ratkaiseva merkitys työelämään siirtyville nuorille. Muullakin politiikalla, kuten esimerkiksi työllisyyspolitiikalla, syrjinnän torjumisella ja vammaispolitiikalla, on merkitystä, mutta niitä ei suunnata erityisesti terveysongelmista kärsiville ja vammaisille nuorille.

Keskeiset havainnot

Jäsenvaltioiden lainsäädäntö ja kansalliset ohjelmat
Tutkimuksessa havaittiin jäsenvaltioissa 144 säännöstä ja 117 asiaa käsittelevää ohjelmaa, jotka koskivat useampia kuin yhtä aktiivisen osallistamisen pilaria. Siinä kävi kuitenkin selvästi ilmi, että useimmat aloitteet perustuivat vain osittain EU:n aktiiviseen osallistamispolitiikkaan, vaikka niihin liittyvät säännökset ja toiminta noudattivat tämän politiikan linjauksia. Lisäksi kävi ilmi, että näitä toimenpiteitä suunnattiin eri jäsenvaltioissa vaihtelevasti terveysongelmista kärsiville ja vammaisille nuorille.

Tutkimus toi esiin useita ajankohtaisia aiheita.

- Terveysongelmista kärsivien ja vammaisten nuorten tarpeet pyritään hoitamaan yleisillä palveluilla eikä niinkään erityispalveluilla.
- Tuetut palvelut ovat edelleen merkittävässä asemassa useissa maissa.

- Näiden nuorten ongelmia voidaan käsitellä tuottavasti keskittymällä tilanteeseen, jossa nuori siirtyy kouluelämästä työelämään.
- Kannustimia, joko työntäjille annettavina tukina tai työpaikkakiintiöinä, käytetään melko yleisesti, mutta useimmat kiintiöjärjestelmät kattavat vain heikosti nuoria.
- Useissa valtioissa palvelujen rahoittaminen on talouskriisin vuoksi vaarassa.

Hyvät käytännöt

Tapaustutkimuksista voidaan johtaa useita periaatteita.

- Työelämään siirryttäessä tarvitaan yhtenäistä taitojen kehittämistä, koulutusta ja työnvälitystä.
- Koulutuksen jälkeen olisi varmistettava nopeasti oikea työpaikka säännöllisen rytmien ylläpitämiseksi ja hankittujen taitojen hyödyntämiseksi ja säilyttämiseksi.
- Nuorten on voitava päättää omasta urakehityksestään ja valita itse sen suunta.
- Työnantajia on tuettava vammaisen henkilöstön rekrytoinnissa, koulutuksessa ja työpaikkojen säilyttämisessä.
- Kaikissa hankkeissa olisi tähdättävä siihen, että kaikki, jotka pystyvät ja haluavat, voivat osallistua avoimille työmarkkinoille.
- Hyvät hankkeet mukautuvat ajan myötä aktiiviseen osallistamiseen.

Tutkimuksessa saatiin vahvaa näyttöä siitä, mitä kannattaa tehdä terveysongelmista kärsivien ja vammaisten nuorten osallistamiseksi ja mitä vaikeuksia osallistamisessa kohdataan. Hyviin käytäntöihin kuuluu useita osatekijöitä, kuten ennakoiva lähestymistapa, joustavien etuuksien tarjoaminen, koulusta työhön siirtymisen helpottaminen ja työelämään johtavien polkujen soveltaminen.

Tapaustutkimuksissa havaittiin seuraavat keskeiset tekijät:

- Aktiivinen osallistaminen näkyi vain vähän ja vain muutamissa maissa hankkeiden suunnittelussa ja toteuttamisessa.
- Aloitteet, joissa yhdistettiin useamman pilarin toimia, osoittautuivat onnistuneimmiksi.
- Aktiivisen osallistamispolitiikan toteuttaminen edellyttää hyvää yhteistyötä neljään pilariin kuuluvien palvelujen välillä (koskee myös koulutusta), mutta tätä on vaikea toteuttaa.

Päätelmät

- Poliitikassa ja käytännössä ei tavoiteta terveysongelmista kärsiviä ja vammaisia nuoria. Heihin olisi kiinnitettävä enemmän huomiota.
- Tietojenkeruuta ja raportointia olisi parannettava merkittävästi.
- Mielenterveysongelmien merkitys kohderyhmän sosiaalisessa syrjäytymisessä olisi otettava tehokkaammin huomioon.
- Kohderyhmän tavoittamiseksi olisi kehitettävä uusia politiikan välineitä.
- Palvelujen tarjontajärjestelmät olisi yhdennettävä paremmin aktiivisen osallistamisen aikaan saamiseksi.
- Tarvitaan valtiollisten päätoimijoiden ja muiden toimijoiden yhteisiä toimia, jotta aktiivinen osallistaminen onnistuisi.
- Poliitikassa ja käytännössä olisi otettava oppia käytettävissä olevasta näytöstä. Tapaustutkimuksista saatu "pehmeämpi" näyttö osoittaa, mikä kannattaa ja mitä olisi otettava mukaan politiikkaa tehostettaessa.
- Kriittiset tekijät olisi otettava huomioon sekä politiikassa että käytännössä. Näistä tärkeimpiä on Eurooppaa koetteleva talouskriisi. Terveysongelmista kärsivät nuoret ovat erityisen haavoittuvia, minkä vuoksi tarvitaan toimenpiteitä, joilla luodaan tälle ryhmälle työvoiman kysyntää.

Lisätietoja

Lisätietoja antaa tutkimusvirkamies Anna Ludwinek, jonka sähköpostiosoite on alu@eurofound.europa.eu